

U 79/2013 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta
neuvoston asetukseksi Euroopan unionin rikosoikeudelli-
sen yhteistyön virastosta**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti neuvoston asetukseksi Euroopan unionin ri-
lähetetään eduskunnalle Euroopan komission kosoikeudellisen yhteistyön virastosta.
17 päivänä heinäkuuta 2013 tekemän ehdotus

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 2013

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

Neuvotteleva virkamies Mika Aalto

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
18.11.2013**EHDOTUS EUROOPAN UNIONIN RIKOSOIKEUDELLISEN YHTEISTYÖN VIRASTOA KOSKEVAKSI ASETUKSEKSI****1 Yleistä**

Komissio on 17.7.2013 antanut ehdotuksen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastoa (Eurojust) koskevaksi asetukseksi.

Eurojust perustettiin neuvoston päätöksellä 2002/187/YOS. Eurojustin tarkoitus oli tehostaa vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa Euroopan unionissa. Eurojustia koskevaan päätökseen tehtiin vuonna 2008 laajoja muutoksia. Suomessa Eurojustia koskeva päätös on pantu kansallisesti täytäntöön Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetulla lailla (742/2010). Eurojust on helpottanut jäsenvaltioiden syyttäjäviranomaisten välistä koordinointia ja yhteistyötä useita jäsenvaltioita koskevissa tapauksissa.

Lissabonin sopimuksen (SEUT-sopimus) 85 artiklassa todetaan, että Eurojustin tehtävänä on tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten välistä koordinointia ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia. Artiklassa määrätään myös, että Eurojustin rakenne, toiminta, toiminta-ala ja tehtävät määritellään tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla. Asetuksilla säädetään myös menettelytavoista, jotka koskevat Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien osallistumista Eurojustin toiminnan arviointiin.

Komission asetusehdotuksessa ehdotetaan, että nykyisen neuvoston päätöksellä perustetun Eurojustin seuraajaksi perustettaisiin Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto (Eurojust). Asetuksessa säilytetään ne osat, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi Eurojustin hallinnossa ja toiminnassa, mutta

uudistetaan viraston oikeudellista kehystä ja tehostetaan sen toimintaa ja rakennetta.

2 Pääasiallinen sisältö

Asetusehdotuksen 1 luvussa säädettäisiin Eurojustin tehtävistä ja toimivallasta. Eurojustin tehtävät ja toimivalta vastaisivat keskeisiltä osiltaan nykyistä, eli Eurojustin pääasiallisena tehtävänä olisi tukea ja vahvistaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten koordinaatiota ja yhteistyötä vakavaan kansainväliseen rikollisuuteen liittyen. Eurojustin toimivalta kattaisi asetuksen liitteessä erikseen säädetyt rikokset ja niihin liittyvät rikokset. Euroopan syyttäjänviraston toimivaltaan kuuluvat rikokset eivät kuuluisi Eurojustin toimivaltaan.

Asetusehdotuksen 2 luvussa säädettäisiin Eurojustin rakenteesta ja organisaatiosta. Artikloissa 7-9 säädettäisiin kansallisista jäsenistä, jotka jäsenvaltiot lähettävät Eurojustiin. Kansallisten jäsenten asema ja tehtävät vastaisivat pääosin nykyistä. Jäsenten tulisi olla syyttäjiä, tuomareita tai vastaavaa toimivaltaa käyttäviä poliiseja. Jäsenvaltioiden tulisi turvata jäsenille tämän edellyttämät toimivaltuudet. Jäsenten tehtävänä olisi avustaa useampaa jäsenvaltiota koskevissa asioissa ja tarvittaessa myös osallistua tutkintaan. Kansallisilla jäsenillä tulisi olla oikeus rikosrekisterin ja eräiden muiden rikostutkintaan liittyvien rekistereiden tietoihin. Edelleen vain kansallisilla viranomaisilla on pääsy kansallisiin rekisteritietoihin. Suomen kansallisella jäsenellä on jo nyt asetusehdotuksen edellyttämät toimivaltuudet. Muutosta nykyiseen merkitsisi se, että jäsenvaltioiden tulisi nimittää kansallisen jäsenen varajäsen ja avustaja pysyvästi Haagiin, kun nykyisin tehtävät on voitu hoitaa kotimaasta käsin.

Artikloissa 10-15 säädettäisiin Eurojustin kollegiosta, joka koostuu kaikista kansallisista jäsenistä. Kollegio hoitaisi asetuksen 4 artiklassa mainittujen operatiivisten tehtävien ohella 14 artiklassa mainittuja hallinnollisia tehtäviä, kuten hyväksyisi Eurojustin ohjelma-asiakirjan, talousarvion ja vuosikertomuksen. Lisäksi hallinnollisten tehtävien hoitamista varten perustettaisiin johtokunta ja hallintojohtajan tehtävä. Nämä valmistelisivat Eurojustin tehtävänä olevat hallintoasiat kollegiota varten. Erityinen muutos nykyiseen olisi se, että komissio ja Euroopan syyttäjänvirasto osallistuisivat kollegion toimintaan. Säännökset kollegion toiminnasta tämentyisivät nykyisestä.

Asetuksen 3 luvussa säädettäisiin Eurojustin operatiivisista asioista. Artiklassa 19 säädettäisiin päivystävästä koordinaatiosta, artiklassa 20 Eurojustin kansallisesta koordinoitijärjestelmästä ja 21-26 tietojenvaihdosta. Säännökset vastaisivat pääosin nykyistä. Eurojustin toimivaltuudet eivät muutu.

Asetuksen 4 luvussa säädettäisiin tietojenkäsittelystä ja tietosuojasta. Säännökset koskisivat Eurojustin käsittelemiä henkilötietoja ja niiden säilyttämistä sekä rekisteröityjen tiedonsaantioikeutta. Merkittävin muutos olisi, että tietosuojan valvonta annettaisiin Euroopan tietosuojavirastolle, kuten muidenkin EU:n virastojen osalta on menetelty. Nykyisen Eurojustin yhteisen valvontaviranomaisen tehtävät siirtyvät Euroopan tietosuojavaltuutetulle. Uudistus yhtenäistää tietojen käytön valvontaa eri EU-virastojen välillä. Muutenkin säännökset tarkentuisivat nykyisestä.

Asetuksen 5 luvussa säädettäisiin Eurojustin suhteista yhteistyökumppaneihin. Sääntely vastaisi pääosin nykyistä. Eurojustilla ei kuitenkaan enää olisi oikeutta tehdä yhteistyösopimuksia kolmansien maiden kanssa. Uutena säännöksenä artiklassa 41 säädettäisiin Eurojustin suhteesta Euroopan syyttäjänvirastoon. Artiklan mukaan Eurojust ja Euroopan syyttäjänvirasto tekisivät tiivistä yhteistyötä muun muassa Euroopan syyttäjänviraston avunpyyntöjen käsittelyssä. Euroopan syyttäjänvirasto saisi myös tukea Eurojustin kansallisten koordinaatiojärjestelmien ja muiden Eurojustin yhteistyöverkoston kautta. Euroopan syyttäjänvirasto käyttäisi

myös Eurojustin tukipalveluita kuten taloushallintopalveluita, tietotekniikkapalveluita ja turvapalveluita. Eurojust voisi myös vaihtaa tietoja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyötahojen kanssa tapahtuva tiedonvaihto edellyttäisi kansallisen viranomaisen suostumusta jos tieto on jäsenvaltiosta lähtöisin. Näin turvattaisiin se, että jäsenvaltion viranomaisilla säilyisi päätösvalta tiedon edelleen luovuttamiseen.

Asetuksen 6 luvussa säädettäisiin Eurojustin talousarviosta ja 7 luvussa henkilöstöstä.

Asetuksen 8 luvussa säädettäisiin Eurojustin toiminnan arvioinnista. Artiklan 55 mukaan Eurojust toimittaisi vuosikertomuksen Euroopan parlamentille, joka voisi esittää siihen huomioita. Eurojustin kollegion puheenjohtaja osallistuisi pyydettyä parlamentin istuntoon. Eurojust toimittaisi parlamentille lisäksi tilaamiensa tutkimusten ja hankkeiden tulokset, kolmansien osapuolten kanssa sovitut yhteistyöjärjestelyt ja Euroopan tietosuojavaltuutetun vuosikertomuksen. Samat asiakirjat toimitettaisiin myös kansallisille parlamenteille. Artiklassa 56 säädettäisiin komission velvollisuudesta teettää viiden vuoden välein arviointi asetuksen täytäntöönpanosta ja vaikutuksista.

3 Vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Lainsäädännöllisesti asetusta ei erikseen kansallisesti saateta voimaan, vaan se on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Kansallisessa lainsäädännössä tulisi kuitenkin edelleen turvata muun muassa kansallisen jäsenen toimivaltuudet.

4 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 5 luvun 27 §:n 23 kohdan mukaan esitutkin-taa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikoksentekijän luovuttamista koskevat asiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan.

5 Asetusehdotuksen vaikutukset

Asetusehdotuksen tavoitteena on tehostaa Eurojustin toimintaa. Tämä tapahtuisi sel-

keyttämällä hallinnollisten ja operatiivisten tehtävien hoitoa. Myös kansallisten jäsenten toimivaltuuksia eri maiden välillä yhtenäistettäisiin. Näillä keinoin kansallisten jäsenten työ voisi painottua operationaaliseen puoleen nykyistä enemmän.

6 Toisten jäsenvaltioiden ja instituutioiden kannat

Neuvosto tai parlamentti ei ole vielä käsitellyt ehdotusta.

7 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa

Ehdotus on käsitelty oikeus- ja sisäasiat – jaostossa (jaosto 7).

8 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti tavoitteeseen tehostaa Eurojustin toimintaa erityisesti siten, että kansallisten jäsenten työpanoksesta mahdollisimman suuri osa käytetään operationaaliseen toimintaan. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksella siihen, että kansallista edustusta Haagissa lisättäisiin kolmeen henkilöön. Tämä voi olla pienten jäsenvaltioiden kannalta liian suuri panostus etenkin, kun otetaan huomioon, että kansallisten jäsenten hallinnollisten tehtävien olisi tarkoitus vähentyä.

Ehdotus liittyy samaan aikaan käsiteltävään asetusehdotukseen Euroopan syyttäjänvirastosta. Eurojust-asetusta valmisteltaessa on otettava huomioon Euroopan syyttäjänvirastosta annetun asetuksen käsittelyn eteneminen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös, että on sisällöllisesti yhteensopivaa Euroopan syyttäjänvirastoa koskevan asetuksen kanssa.